

PER ØIVIND HANSEN & TORMOD TANDBERG

Flyslipp på Høgås

Hjemmestyrkene (HS), eller Militær Organisasjon (MILORG) ble bygget opp etter militære prinsipper. Landet ble delt fylkesvis i distrikter - og disse igjen var delt opp i avsnitt, videre ned til område, gruppe, tropp og lag. Oppgaven var å forberede frigjøringen av landet, og å støtte en eventuell alliert invasjon.

Hjelp i form av radiosendere og våpen ble sendt over Nordsjøen med fly der HS, med stor risiko, tok imot disse. Det var i krigens siste år at aktiviteten var mest intensiv. I slutten av oktober hadde Distrikt 14 Buskerud tatt ut 3 slipplasser: D9 på Vestskogen, D11 på Østskogen ved Ravneren og Høgåsmyrene - og D10 et sted mellom disse.

Det ble varslet slipp på D11 den 25. oktober - og 11 mann ble sendt avsted. De tok seg fram til fots via Galleberg over Østskogen og kom fram til Blindevannet, hvor Håkon Dyr Dahl rodde de over til Lyshytta. Der gjemte de seg og ventet på videre instruksjoner fra London. Da det var mange tyskere stasjonert i Svelvik, fant man ut at det minst risikable var at forsyningene kom fra Bergertroppen.

Mens mennene i Lyshytta ventet på nærmere beskjed fra London, gikk de og sparket i grusen. I Vestskogjegernes minnebok ble det skrevet:

"Det ble dagdriverliv og kjedelige dager, og mangel på tobakk. Humøret sto derfor på null jevnt over. De siste matsendingene hadde vi hentet pr. pram, og det var et ufyselig vær den kvelden vi skulle hente mer. Terje og Max, som var mest medtatte av tobakksmangel, var hissige etter å ro avsted. Det måtte vel være mulig å "bomme" litt tobakk av karene som kom med varene, tenkte de. Men de var ikke blide da de kom tilbake. Alle de fire bærerne var ikke-røykere(!)

En av karene med kallenavnet "Påsan" sto vakt. Plutselig meldte han at én eller to personer var på vei mot hytta. Det ble slått full alarm - og alle inntok sine stillinger. På signal styrtet alle frem med stengun og pistoler rettet mot

inntrengeren. Mannen ble livredd – og klarte ikke få frem en lyd. General Hans gikk hardt på for å få vite hvorfor han gikk her og snuste rundt hytta? Da mannen endelig fikk snakketøyet i gang, fortalte han at det var han som var grunneier – og at han hadde funnet spor etter nyhugde, tørre trær. Han hadde fulgt lukta av røyk, for å se hvem som stjal veden hans. Han avsluttet med følgende utsagn: - *Ææh, gutter: Dere behøver ikke å være redde for meg!* Mennene måtte dra på smilebåndet. Det var vel han som burde være redd? Han fikk beskjed om at han nå var under oppsikt, og dersom dette møtet ble kjent, ville han bli strengt straffet. Han ble raskt klar over situasjonen og tilbød seg gladelig å hjelpe med matforsyninger.

Forsyningstroppen på Berger disponerte en generatorbil (bil drevet av knott). Bakevarer til proviant ble hentet på Nilsens bakeri i Svelvik. Det var fast avtale om å hente proviant hver tirsdag og fredag. Siste gangen Bjarne Hansen var på en slik hente tur, kom plutselig Gestapo kom inn døren mens varene ble pakket. På bordet lå anførselsboken med tidligere leveringer – og Bjarne sto der med den nye bestillingen i hånden. Årsaken til Gestapo-besøket var at det var nettopp blitt arrestert to gutter fra en motstands-celle. Guttene hadde blitt stoppet i fullt skau-utstyr med pistoler i sekken. De hadde oppgitt at de holdt til på ei hytte i Hurum. Under razzia av denne hytta, fant gestapo brød merket Nils Nilsen. Dermed ble det razziaer også i Svelvik.

Mens Gestapo løp rundt og kjefet og bråkte, klarte Øivind Nilsen å skyve listen inn under anførselsboka og smugle det hele ut av rommet, uten å bli oppdaget. Baker Nilsen ble arrestert – og den lettere nervøse Bjarne Hansen ble rekvirert, fordi han hadde bil, til å kjøre arrestantene. De ble dirigert oppom øvre Svelvik, der også baker Gulli ble arrestert. Bjarne kjørte de ned til Todtleiren ved Åsvang. Vel fremme, ble han høytidelig takket for hjelpen. Tyskerne skulle bare visst(!)

De 11 slippjegerne på Lyshytta var uvitende om razziaen. De flyttet seg til Sandohytta, ettersom de var "knepet" som vedtyver. Forsyningstroppen fra Berger måtte uansett opp og levere. De besluttet å gå opp "Pina" fra Grunnane. 7-8 mann dro avsted med Håkon som veiviser. Det var tett snødrev og høy snø. De gikk seg vill noen ganger innen de kom fram. De fikk levert forsyningene, men var ikke hjemme igjen før nærmere

kl 03 på natten. Dette ble siste leveranse til slippgjengen. Deres faste kurer og forbindelse til D14, Olaf Larsen var blitt arrestert. Han var sterkt engasjert i MILORG i Svelvik, og var også kjøpmann og vareleverandør. Fordi han kjente godt til slippgjengens oppholdssted, ble det for risikabelt å bli. Derfor valgte de å trekke seg tilbake over Østskogen, videre ned til Kjeldås og hjem. Det var en strabasøs tur i mye tung snø med stor opppakning på ryggen. Noen få dro til andre celler på Vestskogen, mens de fleste unte seg noen dager hjemme for å feire jul.

Noen dager senere, på lille juleaften, kom slippet de alle hadde ventet på. Slippgjengen ble forsinket og rakk ikke inn til droppstedet tidsnok for å nå flyet. På vei innover hørte de flydur. Uten signallys fra slippgjengen, klarte ikke pilotene å lokalisere stedet. Etter en stund hørtes noen smell, og en av gutta sa: - *Nå kaster de julepakker i bygda!*

Det skulle vise seg at han hadde rett. Noen dager senere fikk de høre at et fly hadde droppet 12 containere på en gård ved Rølleshaugen. En container fallt sogar gjennom taket på utedoen. Tyskerne var der kjøpt - og fikk konfiskert det hele - unntatt én container som var tom. Altså hadde noen forsynt seg av droppet. Nesten alle i området nektet for å ha noe med dette å gjøre, men én kar innrømmet at mange hadde forsynt seg av denne ene containeren. Slippgjengens jegere gikk nå fra dør til dør og truet folk ut i vinterkulda i bare nattøyet. Mange innrømmet å ha forsynt seg. Utbyttet ble dog magert: 48 håndgranater, noen par militærtøvlere og noen strømpepar. De ble også overrakt en kjole (!) sydd av fallskjermilke.

På et usjenert sted, rett over Leinastranda på Berger, ble det i romjula den 28. desember holdt et våpeninstruksjonsmøte i kjelleren hos Bjarne. Det var mange som fant veien dit om kveldene, mistenkelig mange, syntes noen. Denne kvelden kom det da også én som var ubedt. Han hadde hatt mistanker i lengre tid - og hadde fulgt etter en av jegerne til huset. Han holdt seg i skjul til han var sikker i sin sak. Han gikk inn til forsamlingen og forlangte å få bli med. Han ble godt mottatt. Under instruksjon av et Lee Enfield gevær var én uheldig å trekke av et skudd som gikk i murveggen med et brak, så murpussen skvatt. Ingen ble heldigvis skadet.

Da de unge jegerne gikk hjem ved 23-tiden, kom et 4 motors fly inn over Berger i reting Høgås, tett forfulgt av et tysk jagerfly. Sporlysene etter

maskinkanonene kunne tydelig sees. Det engelske flyet datt ned på et jorde ved Sande sentrum og 7 mann omkom. De var alle unge i 20-årene fra England, Australia og New Zealand - og hadde fløyet hele veien hit for å droppe utstyr til MILORG. De ligger alle begravet på Sande kirkegård.

Gunnar Bingen fra Berger-gjengen ble sendt ut, lørdags kveld den 29. januar, for å undersøke - da det var rapportert om flydur. Han hadde et stygt fall på ski og brakk benet. Liggende hjelpeløs i sneen, ble han ikke funnet før etter lang tid. Sterkt forfrossen pådro han seg både lungebetennelse og blodforgiftning - og døde den 5. februar av skadene.

I slutten av februar 1945 fikk Berger troppe ordre om å stille mannskap til et flyslipp. Egentlig tilhørte slippet Vestskogjegerne, men de klarte ikke å skaffe nok mannskap. Kun deres sjef Hans, skulle møte. Berger stilte med mannskap. Slippstedet lå bare 2 km i luftlinje fra bygda og hovedveien til Svelvik. Der drev den tyske organisasjonen TODT en kjøreskole for lastebilsjåfører.

Da Hans fra Vestskogjegerne kom til Blindevannet hadde de en avtale om å møte han på et bestemt tidspunkt, ved siden av en kraftstolpe med et bestemt nummer. Det var Ingvald Bingen fra Berger-gjengen skulle møte han. Det var mørkt og sent - og Bingen ble stående å vente lenge før Hans dukket opp. Hans hadde hatt en strabasøs tur med tung oppakning: 10 stegun med ammunisjon. Avtalen var å innlosjere Hans på Larsenhytta, så han ble loset fram dit. Bingen fikk instruksjoner om en kodet melding de skulle lytte etter på radio - og møtested når tiden var inne, ble avtalt.

Den 27. februar kom meldingen over radio og jegerne kom seg til skogs. De traff Hans på avtalt sted. Et lag fikk lykter og våpen og 2 andre lag la seg i dakning. Da de hørte flydur, ble det gitt ordre om å tenne lyktene for signal. Flyene kretset over, men ingen ting ble sluppet ned. Slukøret trakk alle seg hjem igjen. Stuptrøtte stilte alle på jobb mandag. Den kvelden lød samme kodet signal på radioen: - *Elva renner oppover*. Ville de bli narret igjen?

De dro opp og stilte seg på avtalt sted. Det var månelyst og flyene så lyssignalene på bakken. Et fly snudde og kom inn så lavt over Ravneren at vaktposten kunne se rett inn i cockpiten. 14 fallskjermer åpnet seg og dalte stille og rolig ned mot myra. Nå begynte slitet. Containerne ble sjekket etter nummer og lister. Én av de hadde truffet ei furu, slik at geværer,

bajonetter og ammunisjon lå strødd utover i snøen. Alt måtte graves frem. Skogeieren var medlem av NS, så alle spor måtte slettes. Containerne ble trukket på skikjelke ut mot Rindene, der de ble gjemt og alle spor kamuffert som en tråkket skibakke. Kl 04.30 var alt ferdig – og jegerne rakk akkurat hjem før de skulle på jobb. Det var viktig at alle møtte for ikke å vekke mistanke. de avtalte å ta et døgn pause for å sove ut, før de skulle bringe sakene i sikkerhet.

Tyskerne hadde observert flyene, og dro opp til Blindevannet hvor de undersøkte hyttene omkring. De sjekket også hytta der Hans lå, men han oppdaget de mens de kom over isen – og kom seg unna. Tyskerne fant imidlertid både radioen, sikringsvåpnene og noen effekter ved hytta.

Slippet var fremdeles ikke godt nok sikret der det lå. Hans var ute av spillet. Noen av jegerne dro opp en natt noe senere, og gjemte containerne i en fjellhule som de dekket til med stein.

Best å få containerne i sikkerhet. (Rekonstruksjonsfoto MILORG)

Håkon og Olaf Dyr Dahl var samtidig på sin egen hytte ved Blindevannet for å hugge ved. Tyskerne så røyk fra pipa og kom for å kontrollere. De sørget for å "finne" en patron i sekken til Håkon. Han diktet da opp en historie om at han på vedhugsten hadde støtt på noen væpnede banditter som hadde truet ham til å bære våpen fra Seterdammen og opp til Larsenhytta. Tyskerne mistenkte ham for å vite mer – og tok han med til Drammen.

Olaf fikk gå - og reiste sjokkskadet hjem. Han besøkte ikke hytta igjen før etter freden.

Håkon havnet på samme fengselscelle som kjøpmann Oddmund Larsen, som også var blitt arrestert. De koordinerte sine forklaringer. Forklaringene holdt seg under brutale forhør - og Oddmund ble etterhvert sluppet fri. Håkon havnet på Grini, der han ble til freden kom.

Etter slippet ble alle som hadde mulighet for det oppfordret til å dra opp mot Høgås for å lage spor i alle retninger for å forvirre tyskerne.

Sendingen som kom til Ravneren hadde en totalvekt på 2,5 tonn. Den ble liggende i hula til den kom en kar fra avsnittet for å sjekke. Da man var usikker på mannens identitet, ble han ført i nattemørket veien rundt Sandvika, tilbake til Berger - og videre opp rundt Brekke for å forvirre han, så han ikke skulle finne igjen stedet.

I slutten av april, da alle skjønte at krigen snart var over, ble våpenlasten fraktet sent på kvelden til Sande. Våpnene ble firt ned fjellsiden i tau og fraktet videre på en lastebil. Det var med et visst vedmod de så våpnene forsvant, når de tenkte på hvor mye de hadde slitt for å få alt fra flydroppet og ned i hulen.

Bearbeidet utdrag av denne historien er hentet fra heftet: MILORG 15-2-2-7, Berger Sande fra 1990, skrevet av Per Øivind Hansen fra Berger og Tormod Tandberg fra Sande. Tandberg sto som leder for lagene på Sande og Berger.